

P R E Z E N T Ă R I B I B L I O G R A F I C E

Dicționar de Teologie Ortodoxă, Pr. prof. dr. Ștefan Buchiu, Pr. prof. dr. Ioan Tulcan (coordonatori), Editura Basilica, București, 2019, 990 pp.

La inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, așa cum se menționează și pe coperta a patra, în anul de grație 2019, editura Basilica a Patriarhiei Române a editat încă o lucrare monumentală, care se înscrie la loc de cinste între lucrările monumentale care s-au tipărit în ultimii ani la Sfânta Patriarhie (*Enciclopedia Ortodoxiei românești, Istoria vieții monahale, Autocefalie și responsabilitate* ș.a.).

Dicționarul de Teologie Ortodoxă tipărit acum este coordonat de doi părinți profesori, primul de la Facultatea de Teologie din Capitală și cel de al doilea de la Facultatea de Teologie din Arad. Fiecare temă a fost însă alcătuită de către un părinte profesor de la școlile teologice din țară, astfel încât avem în față un volum colectiv.

Volumul ne aduce aminte de prima încercare de acest fel aparținând regretatului părinte profesor Ion Bria, care a alcătuit în anul 1981, sub arhipăstorirea patriarhului Iustin Moiescu, un folositor *Dicționar de Teologie Ortodoxă A-Z* (Editura

Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 399 pp.).

Volumul actual a apărut prin purtarea de grijă a actualului Întâistătător al Bisericii noastre, ca o lucrare de pionierat pentru Teologia ortodoxă română din secolul XXI, după cum arată cei doi coordonatori în cuvântul însoțitor.

Scopul lucrării este acela de a oferi credincioșilor Bisericii și celor interesați o orientare cât mai sintetică și cât mai coerentă, patristică, doctrinară, istorică, eclesial-liturgică și culturală asupra valorilor și comorilor Ortodoxiei.

Lucrarea este împărțită pe capitole (A-V) și teme (în ordinea alfabetică) și cuprinde termeni specifici tuturor disciplinelor teologice care se studiază în școlile noastre de Teologie: Dogmatică, Morală, Apologetică, Patrologie, Studiul Vechiului și Noului Testament, Misiologie, Liturgică, Omiletică și Catehetică ș.a.

Fiecare temă este însoțită de o bibliografie formată din autori români și străini, din volume de Teologie la zi.

„Anvergura unui asemenea proiect editorial, absolut necesar în contextul teologiei ortodoxe actuale din Patriarhia Română, poartă amprenta universului în care teologia noastră se dezvoltă astăzi, fiind integrată în universitățile

de stat din țara noastră și astfel provocată pentru a se deschide unitar și misionar-educational spre o abordare interdisciplinară a relațiilor socio-umane și științifice actuale” (p.8).

În mod evident, activitatea didactică din seminariile și facultățile de Teologie ortodoxă din Patriarhia Română sunt impulsionate în demersul lor educațional și de cercetare prin apariția acestui volum. De fapt, încă de la întronizarea actualului patriarh al Bisericii noastre s-a simțit accentuarea grijii pentru educația teologilor și pentru continua specializare a cadrelor didactice.

Organizarea întrunirilor anuale ale Colegiului decanilor, apoi bianuale ale Congresului Facultăților de Teologie din Patriarhia Română sunt exemple ale purtării de grijă a Sfântului Sinod pentru învățământul teologic de la noi. Apoi, inițiativa redactării și tipăririi unor manuale pentru materiile de studiu din Facultățile de Teologie este vrednică de amintit în contextul înnoirii misiunii învățământului teologic ortodox din țara noastră.

Cele 990 de pagini ale *Dicționarului de Teologie Ortodoxă* din anul 2019 întăresc și mai mult misiunea cu care este datoare Teologia românească în contextul vieții bisericești actuale.

Evident că se impun aprecieri celor doi coordonatori și tuturor celor care au contribuit la apariția acestui volum monumental.

Preot lect. dr. Marius Florescu

Gheorghe Rancu – Bodrog - **Istoria bisericilor ortodoxe din Almăj, Ediția a doua revăzută și adăugită**, Ed. Hoffman, Caracal, 2019, 561 pp.

Prezenta lucrare a apărut cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Dr. Lucian Mic, Episcopul Caransebeșului, care subliniază caracterul duhovnicesc și istoric al lucrării. Pentru noi, evocarea trecutului spiritual, cultural, istoric constituie un loc fruntaș în contextul istoriografic de azi.

Prin specificul ei, Valea Almăjului privită în ansamblu, dar și prin spațiul ei geografic, constituie o notă distinctă de relief a țării noastre. Aici se îmbină frumos influența tradiției locale cu elemente specifice popoarelor cu care au conviețuit de-a lungul timpului.

Lucrarea de față cu titlul *Istoria Bisericilor Ortodoxe din Valea Almăjului*, apărută anul acesta la Editura Hoffman, însumează 561 de pagini și constituie munca de certare a harnicului profesor Gheorghe Rancu – Bodrog din Șopotul – Vechi. Prezenta carte, vine să evidențieze în timp și spațiu geografic evoluția vieții spirituale din Valea Almăjului în aspectele ei esențiale urmărite în înlănțuirea lor și integrate istoriei naționale, dar și a celei universale.

Cuvântul înainte, aparține domului dr. Doru Sinaci, Directorul Bibliotecii Județene *Alexandru D. Xenopol* din Arad, care în câteva cuvinte ne prezintă tematica lucrării de față. În

expunerea sa Domnul Profesor oferă cititorului o perspectivă de ansamblu asupra subiectului de față.

Preocuparea științifică a autorului s-a evidențiat de-a lungul timpului prin numeroase lucrări istorice de mare valoare pentru istoriografia noastră bisericească. Colecționar de excepție, deține în casa sa din Șopotul - Vechi un adevărat muzeu de istorie locală, dar și națională. Aici pot fi întâlnite diferite obiecte de uz casnic – edilitar, gospodăresc folosite de-a lungul timpului de omul harnic de pretutindeni. Tot aici pot fi întâlnite numeroase icoane și obiecte vechi bisericești, documente istorice de mare valoare ale vremurilor trecute, de îmbrăcăminte, încălțăminte, cărți vechi, ziare, reviste și altele, care prin varietatea lor, vin să îmbogățească cunoștințele noastre despre înaintașii noștri, trecuți în lumea umbrelor.

Prin activitatea sa de excepție depusă în ogorul muncii culturale, demersul editorial al profesorului Gheorghe Rancu – Bodrog umple un gol în istoriografia noastră bisericească. De remarcat că domnia sa face totul din pasiune și dragoste față de biserica străbună și a neamului său neașteptând vre-o răsplată de la cineva. Când înfăptuiește un lucru bun se bucură asemenea unui copil atunci când primește câte un dar. Se bucură și mai mult atunci când întâlnește persoane interesate de istoria trecutului nostru bisericesc și le poate oferi date interesante despre el.

Țara Almăjului, situată în depresiunea Bozovici, străbătută de apele principalului râu Nera, străjuită de masivele muntoase ale Munților Semenic și Almăjului de Sud, însumează 114 481 Km, din care teren cultivabil 14 726 ha, iar restul este ocupată de păduri și fânețe. Mediul geografic plăcut din Valea Almăjului a oferit condiții bune de viață comunităților umane din cele mai vechi timpuri până azi.

Răspândirea creștinismului s-a făcut de timpuriu, din vremea apostolilor prin activitatea misionarilor trimiși aici de la Sud de Dunăre. La sosirea sa în părțile Sciției Mici, Sfântul Apostol Andrei a găsit multe elemente din religia creștină. Cei mai mulți cercetători afirmă că *poporul român s-a născut creștin ortodox*.

Primele locașuri de cult au fost oferite de natură precum: peșterile, grotle și avenele după care au continuat cele construite din nuiiele pe care se aplica lut, apoi din lemn și mai aproape de vremea noastră din zidărie. Constructorul acestor locașuri de cult n-a fost nimeni altul decât țaranul român. Bisericile ridicate de ei au fost mărețe edificii în mijlocul unei localități, pe un loc mai înalt. Pentru comunitatea respectivă, biserica constituia cea mai impozantă clădire, respectată de toată lumea.

Bisericile din lut și nuiiele au dispărut odată cu apariția celor construite din lemn, fiind înlocuite cu cele din zidărie.

După Cărțile Funciare din Almăj, întocmit în anul 1804, păstrat în arhiva judecătoriei Bozovici, sunt cunoscute numele celor 17 sate din Valea Almăjului în frunte cu preoții lor. Putem constata în satul Prilipeț și prezența unui diacon cu numele de Petru Drăgilă.

Autorul lucrării de față ne oferă date importante despre fiecare biserică în parte. Sunt prezentate date geografice și istorice despre așezarea satului respectiv, pisania cu datele mai importante, anul de construcție al bisericii, hramul, constructorii, cine a pictat-o, numele episcopului care a sfințit-o și al preoților slujitori. Mai sunt prezentate obiectele de mare valoare istorică precum: icoane vechi, vase de cult, cărții de slujbă, proveniența lor, cine le-a donat și altele de interes național. Nu sunt uitate locurile de odihnă veșnică unde își dorm somnul de veci moși și strămoși noștri.

Odată cu sfârșitul secolului al XVIII – lea, începe o nouă etapă istorică a modernismului care aduce multe schimbări în viața socială. Printre altele observăm că locul bisericilor vechi din nuiele și lemn de această dată este luat de cele din piatră, zidărie și cărămidă arsă. În arhitectură se adoptă stilul baroc prevăzute la intrare cu un turn înalt, ferestre de tip apusean, în formă de corabie, multe dintre ele pictate de Nicolae Hașca, Dimitrie Turcu, Dimitrie Simovici și alții. La început bisericile au fost acoperite cu șindrilă, care pe parcurs a fost înlocuită cu tablă de

zinc și cupru. Până la reînființarea Episcopiei Caransebeșului din anul 1865, Valea Almăjului în linie ierarhică aparținea canonic de Protopopiatul Mehădiei, urmată de Episcopia Vârșețului și de Mitropolia de Karlowitz. Cu ocazia desfășurării anumitor evenimente religioase, culturale, sociale, politice, anumite vizite canonice au fost efectuate de ierarhii locului.

Nu sunt trecute cu vederea, colecția de cărți vechi de cult, deținută de fiecare biserică în parte, majoritatea tipărite după anul 1750 la Râmnic și București. Prin aceasta deducem unitatea de credință a limbii române și de neam promovată de biserică străbună în toate provinciile românești.

Un alt capitol este dedicat personalităților marcante ale Bisericii Ortodoxe care s-au ridicat din Valea Almăjului. Sunt amintite numele episcopului de Caransebeș Dr. Iosif Traian Badescu, fiu de preot, ridicat din Șopotul – Vechi, Protopopul militar Pavel Boldea din Borlovenii – Vechi, a Pr. iconom stavrofor Iosif Coriolan Buracu, Ilie Sârbu și alții.

Pe lângă numele celor menționate mai sus, lucrarea de față mai amintește și de numele altor fețe bisericești, preoții cu diferite ranguri militare și civile, protopopi, profesori de Teologie, ce s-au ridicat din Valea Almăjului, care prin râvna și dragostea lor față de biserică strămoșească, limba română și glia străbună au rămas încă vii în conștiința neamului nostru.

Cartea se încheie la rubrica anexe cu 25 de pagini cuprinzând diferite imagini de biserici, locuri alese, figurile ilustre din această parte de țară care au ținut vie credința strămoșească, datinile și obiceiurile străbune.

Prin fapte lor de patriotism, numele lor rămân înscrise cu litere de aur în cartea de istorie a neamului nostru românesc.

Pe această cale cu multă căldură recomandăm lucrarea de suflet a domnului profesor Gheorghe Rancu – Bodrog, publicului larg cititor, dornic de a cunoaște trecutul nostru bisericesc din Valea Almăjului.

Preot dr. Constantin Cilibia

